

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVVYŠŠÍHO SOUDU

Petr Angyalossy:

„Výkon svobody projevu soudce není jen jeho právem, nýbrž zahrnuje i povinnosti a odpovědnost.“

Krátké zamyšlení k zákonnému názvu Nejvyššího soudu aneb „O České republice, která není“.

Hana Straková:

„E-podatelný soudů jsou zahlceny nejen spamy s reklamními nabídkami, ale také e-maily pisatelů, které jsou soudu zasílány v kopii z určité opatrnosti či jen na vědomí.“

Profesor František Vážný, dlouholetý místopředseda prvorepublikového Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, dnes patrně nejznámější soudce své doby.

Noc práva připomněla třicetiletou historii Nejvyššího soudu.

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Taky se Vám stává, že pokud řešíte určitou věc, nějakou životní situaci, právní anebo etický problém, tak se s tím v příštích dnech opakovaně setkáte i za jiných okolností, než jak tomu bylo původně? Přesně o takovou zkušenost se chci s Vámi podělit na úvod nového vydání AEQUITAS, protože úzce souvisí i s jeho obsahem.

Když jsme asi půl roku dopředu začali u Nejvyššího soudu chystat další z diskuzních kulatých stolů, ke kterým si zveme odborníky na soudcovskou etiku a vážené hosty, u nichž předpokládáme, že budou nad takovými otázkami rádi debatovat, vůbec jsme nečekali, jak se nám zvolené téma Právo na svobodu projevu soudce a jeho limity v kontextu důvěry v nezávislou a nestrannou justici „treffí“ do kontextu dalších událostí.

Mohli jsme tušit, že náš seminář může mezi dalšími okruhy nastolit také otázku, zda je správné či ne, aby soud k rozhodnutí některého ze svých senátů svolával tiskovou konferenci. Jistě nás ale dopředu nenapadlo, že čerstvým příkladem bude právě nedávná tisková konference soudce Městského soudu v Praze Jana Šotta, svolaná poté, co v mediálně nejsledovanější věci posledních let, v tzv. kauze

Čapí hnízdo, vydal soud osvobozující rozsudek těsně před prezidentskými volbami, kde až „do finále postoupil“ obviněný Andrej Babiš. Nemohli jsme v Sále Františka Vážného mít k diskuzi příhodnější „materiál“. Ne, samozřejmě jsme vůbec nehovořili o trestní rovině věci, o soudním rozhodnutí jako takovém, to by účastníci semináře sami porušili to, před čím vždy důrazně varují. (!) Diskuze se vedla výhradně jen o způsobu, jakým se soudce snažil rozsudek vysvětlit veřejnosti. – A většina z nás se shodla, že svolat tiskovou konferenci v takto napjaté předvolební atmosféře bylo správné. V sále ale zároveň převládal názor, že především soudy první instance by tiskové konference ke svým rozhodnutím neměly pořádat běžně, protože nadřizené soudy mohou mít jiný právní názor a následně pak mohou argumentaci, se kterou soudce nalézacího soudu přistoupil před novináře, zcela vyvrátit. Pak je otázkou, zda se veřejnost v protichůdných výkladech práva může vyznat. Nepanoval ani jednoznačný názor, zda by soudní rozhodnutí měl za soud interpretovat veřejnosti soudce anebo výhradně tiskový mluvčí. Jedno však bylo a navždy jistě bude: Zvláště o živé věci, která ještě není pravomocně ukončena, je potřeba informovat co nejopatrněji, pečlivě vážit slova, nepřesáhnout obsah toho, co je uvedeno v odůvodnění rozhodnutí. Koneckonců to zdůrazňujeme i v článku uvnitř AEQUITAS, který se k diskuznímu semináři vrací.

Týden po diskuzním semináři jsme se zapojili do tradiční Noci práva. I o ní pojednává jeden z článků. A já se najednou dostal téměř do stejné situace, jakou mohl zažít soudce Jan Šott při zmiňované tiskové konferenci. Někteří z návštěvníků Noci práva totiž chtěli tento „den otevřených dveří“ využít jako konzultaci či interpelaci vůči předsedovi Nejvyššího soudu ve svých vlastních soudních řízeních. Soudce nemůže být neuctivý, měl by alespoň v obecné rovině trpělivě všem, kdo se ptají, vysvětlovat principy, na kterých stojí soudní rozhodování. Měl by si takto počínat vždy. Jenže pokaždé přitom zároveň hrozí, že od obecného sklouznete ke konkrétnímu, začnete komentovat neskončené soudní řízení a bude zle. Vybavilo se mi při té příležitosti i mé dřívější působení u Vrchního soudu v Olomouci, kde jsem kromě souzení zastával deset let funkci tiskového mluvčího a byl denně ve styku se zvědavými novináři. A pak se mi také vybavuje metafora Martina Luthera Kinga o jízdě na mule, kterou jsem si dovolil citovat i před účastníky výše zmiňovaného diskuzního semináře: „Jezdec se při jízdě naklání doleva, potom doprava a tak dále. Rovnováhu udržuje tím, že se trochu skloní, poté zase narovná. Pokud však bude některý z těchto náklonů učiněn s přílišnou intenzitou, spadne.“

Váš Petr Angyalossy

PRÁVO NA SVOBODU PROJEVU SOUDCE A JEHO LIMITY V KONTEXTU DŮVĚRY V NEZÁVISLOU A NESTRANNOU JUSTICI

Petr Angyalossy

„Výkon svobody projevu soudce není jen jeho právem, nýbrž zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, která předchází dalekosáhlým důsledkům negativních zásahů do důvěry veřejnosti v soudnictví,“ řekl mj. předseda Nejvyššího soudu Petr Angyalossy ve středu 1. března 2023 na úvod diskuzního semináře pořádaného právě Nejvyšším soudem na téma *Právo na svobodu projevu soudce a jeho limity v kontextu důvěry v nezávislou a nestrannou justici*.

Petr Šuk

V Sále Františka Vážného v budově Nejvyššího soudu se k tématu sešli uznávaní řečníci, naslouchaly jim a do diskuze se zapojily další desítky osobností z justice, především soudců, v auditoriu. Akci moderoval místopředseda Nejvyššího soudu Petr Šuk.

Diskuzní fórum zahájil předseda Nejvyššího soudu Petr Angyalossy. AEQUITAS nyní přináší přepis jeho úvodního příspěvku:

„Vážené dámy, vážení pánové, kolegyně a kolegové, vzácní hosté,

je mi velkou ctí, že Vás mohu jménem svým a jménem Nejvyššího soudu přivítat v Sále Františka Vážného při konání diskusního semináře na téma soudcovské etiky a otázky svobody projevu soudců v kontextu důvěry v nezávislou a nestrannou justici.

Dovolte mi, abych v samém úvodu vyjádřil potěšení z toho, kolik z Vás projevilo zájem účastnit se na tomto setkání. Tato skutečnost nepochybně o něčem svědčí. Na straně jedné lze jistě usuzovat, že Vás toto téma zajímá, osobně se Vás dotýká, a proto jej považujete za nosné a hodné diskuse v rámci širšího panelu svých kolegů. Na straně druhé však možná někteří z Vás byli současně motivováni rozpaky z komplexnosti a senzitivity témat soudcovské etiky a svobody projevu, která vyvolávají celou řadu konkrétních praktických otázek, aniž by v mnoha případech poskytovala jedinou jednoznačnou odpověď. Dokladem tohoto stavu věcí budiž narůstající judikatura Evropského soudu pro lidská práva i vnitrostátních soudů, které byly a jsou konfrontovány s těmi nejvíce polarizujícími otázkami těchto témat. Je totiž nezpochybnitelným faktem, že právě polarizace názorů v otázkách etiky soudců v relaci k výkonu práva na svobodu projevu je důvodem jejich rostoucí relevance a zvýšeného zájmu nejen v řadách justice, ale též mezi širší veřejností.

Proto by ani nemělo být překvapující, že se tato témata v posledních několika letech stala ústředním tématem konferencí na několika úrovních, ať už národní či mezinárodní. Proto jsme se i my rozhodli nabídnout Vám platformu, jež by měla přispět k diskusi o těchto otázkách.

Dříve než přistoupíme k jednotlivým příspěvkům našich panelistů a následné moderované diskusi, dovolte mi alespoň krátce zasadit toto setkání do širšího rámce generálních úvah, čímž chceme vyzdvihnout potřebu diskutovat právě o těchto otázkách.

Svoboda projevu představuje elementární předpoklad existence demokratické společnosti. Proto je také jejímu výkonu poskytována vysoká úroveň právní ochrany. Máme-li se však zabývat svobodou projevu v kontextu výkonu soudní moci, rázem se ocitáme v rovině úvah, jež je oproti obecnému pojetí modifikována. Tato je dána specifickým postavením a posláním justice v právním státě, který je vystavěn na nezávislosti a nestrannosti soudců a soudů. Soudci jako reprezentanti a vykonavatelé moci soudní zastávají ve společnosti mimořádné postavení, přičemž k naplnění jejich funkce se od nich očekává, že jejich jednání bude reflektovat vysoké standardy důstojnosti a integrity.

Znamená to však, že by soudci měli být vidět, ale nikoliv slyšet? Odpověď je v tomto případě jednoznačné ne. Jak v řadě případů připomněl Evropský soud pro lidská práva, spravedlnost musí být nejen činěna, nýbrž musí být i viděna. Svoboda projevu tak nepochybně náleží rovněž soudcům. Je zde ovšem ono proverbialní ale.

Ačkoliv soudcům není svoboda projevu odpírána, na její výkon jsou kladeny zvýšené požadavky zdrženlivosti, a to navzdory skutečnosti, že od soudce nelze s nástupem do funkce očekávat hodnotové a názorové odpoutání od vnějšího světa. Realizace a akceptace skutečnosti, že i soudci mají vlastní hodnoty, názory a společenské postoje může sama snížit potenciální riziko negativních dopadů na percepci soudnictví. Přesto se nelze vyhnout konstatování rozpolcené role, kterou soudci zastávají a v níž se nacházejí. Integrita jednotlivých soudců je tak vedle rychlosti soudního řízení a kvality soudního rozhodování jedním z parametrů, jimiž lze poměřovat výkon justičního systému. Výkon svobody projevu soudce tak není jen právem, nýbrž zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, která předchází dalekosáhlým důsledkům negativních zásahů do důvěry veřejnosti v soudnictví.

Toto konstatování poukazuje na určitou míru korelace svobody projevu soudců a důvěry veřejnosti v soudnictví, byť nikoliv nutně absolutní. Na straně jedné bychom proto neměli propadat dojmu, že důvěra v justici bude maximalizována, pokud bude výkon soudnictví co nejvíce izolován od veřejnosti a pokud bude svoboda projevu soudců minimalizována. Je tomu právě naopak. Právní stát nemůže fungovat bez justice, která je otevřená. Na straně druhé však nelze a priori přijmout ani konstatování, že veškerý výkon svobody projevu je způsobilý důvěru veřejnosti v justici podlomit. Z uvedeného je patrné, že se tak pohybuje na tenké linii balancování mezi svobodou projevu soudců a zajišťováním důvěry veřejnosti v soudnictví, která je jedním z konstitutivních prvků právního státu. Dynamická povaha tohoto vztahu evokuje metaforu Martina Luthera Kinga o jízdě na mule. Jezdec se při jízdě naklání doleva, potom doprava a tak dále. Rovnováhu udržuje tím, že se trochu skloní, poté zase narovná. Pokud však bude některý z těchto náklonů učiněn s přílišnou intenzitou, spadne.

Toto balancování je v kontextu postavení soudce ztíženo tím, že požadavky na výkon funkce nevyplývají pouze ze zákona, nýbrž spočívají rovněž v respektu k souboru psaných či nepsaných etických principů a pravidel. Soudcovská etika je na straně jedné obecně vnímána jako nástroj, jímž se zajišťuje nezávislost, nestrannost a integrita soudů a soudců. Nelze však přehlédnout, že tyto étosy jsou současně právními principy, zakotvenými v generální povinnosti soudce zdržet se všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů. Překryv množin obou typů norem, právních a etických, je proto nevyhnutelnou

Právo soudce na svobodu projevu s přednášejícími Michalem Bobkem, Davidem Kosařem, moderujícím Petrem Šukem, Andreou Moravčíkovou, Liborem Vávrou a Lubošem Dörflem.

skutečností. V řadě případů tak bude záležet pouze na intenzitě důsledků ve světle konkrétních okolností, jež určí, zda mělo soudcovo jednání dopady pouze v rovině etické, či také v rovině právní.

Pro skutečně efektivní fungování justice je přitom zapotřebí, aby chování soudců bylo morálně kvalitnější než jen v souladu se zákonem. Neexistuje totiž rychlejší cesta, jak podlomit důvěru veřejnosti v soudnictví, než pokud jsou podlamovány etické principy, které jsou s výkonem soudcovské funkce spojeny a veřejností očekávány. Důvěra veřejnosti v systém spravedlivého rozhodování je základním předpokladem toho, aby justice neztratila respekt a autoritu. Fakticky sice nemusí existovat žádný reálný důvod k pochybnostem o nestranném a nezávislém soudnictví, avšak přesto může existovat společenské přesvědčení o tom, že takový důvod existuje. Z takového přesvědčení přitom vede pouze obtížná cesta zpět. Proto je třeba pamatovat a vnímat, že i výlučně etické prohřešky nejsou pouhou marginální záležitostí. Z komplexnosti soudcovské funkce totiž vyplývá, že jsou na její výkon kladeny stále vyšší a vyšší nároky. Toto staví soudce před dilema v řadě otázek.

Aby si systém justice byl schopen získat a udržet důvěru veřejnosti, musí určitá důvěra panovat i uvnitř něj. To vyžaduje kolektivní vnímání soudcovského stavu jako jednoho vzájemně provázaného společenství, které o tuto důvěru usiluje. Toto společenství je malé, oddané ušlechtilé věci a spojené zkušenostmi při řešení společných problémů. Vazby a vztahy mezi soudci jsou hmatatelné, skutečné a pro zachování právního státu zásadní, jakoby ve smyslu hesla jeden za všechny, všichni za jednoho. Loajalita by tak měla sloužit soudcům jako korektiv jednání ve snaze zajistit sobě a celé justici důvěru veřejnosti. Korektiv, který s ohledem na chráněné hodnoty a zájmy reguluje, co, kde, kdy a jak má zazníť.

Loajalitu mezi soudci a v systému soudnictví však na druhé straně nelze vnímat jako slepou oddanost soudce vůči ostatním soudcům, ani jako prostředek zakrývání skutečností před veřejností. Za určitých okolností může naopak vyvstat potřeba hájit dobrou pověst soudnictví, kterou některý z členů soudcovského stavu svým jednáním ohrozil a není schopen či ochoten nastalou situaci adresovat. Lhostejnost vůči takovému jednání totiž může zavadat prostor pochybám veřejnosti o tom, jaké hodnoty justice zastává.

Opět se tak ocitáme na rozcestí, kdy se vydáváme po tenké linii a snažíme se balancovat mnohdy proti sobě stojící vlivy, avšak s vidinou jediného cíle – nezávislé a nestranné justice podpořené důvěrou veřejnosti. Zatímco tento cíl zůstává v právním státě do jisté míry konstantní, vlivy a nástrahy, jimž soudci při výkonu své funkce čelí, se s postupující proměnou společnosti rovněž proměňují.

S ohledem na širší a diverzitu těchto nástrah je mi velkou ctí, že můžeme o těchto tématech diskutovat v rámci tak širokého panelu zástupců justice. Nyní je na našich panelistech, aby identifikovali ty nejvýznamnější z nich a podrobněji se zabývali širokou škálou jejich zajímavých aspektů. Osobně jsem zvědav, co diskuse přinese, a s velkým zájmem očekávám všechny Vaše příspěvky a podněty. Jsem přesvědčen, že toto jedinečné odborné setkání naplní vysoká očekávání všech účastníků, že přinese mnoho podnětných a možná i provokativních diskusí a že poskytne plodné a inspirativní prostředí pro výměnu poznatků, zkušeností a vyhraněných názorů na prezentovaná témata.

Děkuji vám za pozornost a přeji vám příjemně strávený čas.“

Jednotliví řečníci následně po tomto zahájení diskuzního kulatého stolu předsedou Nejvyššího soudu skutečně ukázali, jak různorodé dokážou otázky práva soudce na svobodu projevu být. A že skutečně, jak uvedl Petr Angyalossy, neexistují vždy jednoznačné odpovědi. Další témata následně otevírali v diskuzi také soudci v publiku. Pro pořádek je ale třeba si na následujících stranách připomenout především hlavní okruhy, jenž diskuzní odpoledne 1. března v Sále Františka Vážného tematicky vymezily a řečníky, kteří je prezentovali.

Michal Bobek

MICHAL BOBEK

soudce Nejvyššího správního soudu

Ptát se či raději mlčet? Mezi svobodou právního názoru a systémovou loajalitou v rámci předkládání předběžných otázek Soudnímu dvoru Evropské unie.

Soud členského státu EU se může na základě čl. 267 SFEU (Smlouva o fungování Evropské unie) zeptat na jakoukoliv otázku související s výkladem či platností práva EU. Mít pravomoc se zeptat nicméně neznačí vhodnost dané otázky. V historii řízení o předběžné otázce existuje řada případů, kdy se vnitrostátní soudce táže rovněž za účelem zpochybnění či přímo obcházení právního názoru nadřízeného soudu. Nastávají též situace, kdy je ventilace vnitrostátních problémů v zásadě nástroj disidentské části vnitrostátní justice v systémech majících problémy v oblasti právního státu. Používání institutu předběžné otázky k různým účelům pak nastoluje také řadu otázek etických: kdy je vhodné, a v rámci loajality ke komu a k čemu, nějaký problém vyzdvihnout a kdy je slušnější mlčet?

David Kosař

DAVID KOSAŘ

vedoucí Katedry ústavního práva a politologie na Právnické fakultě Masarykovy univerzity

Svoboda projevu soudců v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva:

Příspěvek seznámil přítomné s relevantní judikaturou ESLP (Evropského soudu pro lidská práva) ke svobodě projevu soudců, která prodělala v posledních letech výrazný vývoj. V dřívější judikatuře (*Wille, Harabin, Pitkevich, Kudeshkina, Di Giovanni*) vnímal ESLP svobodu projevu soudců odděleně od soudcovské nezávislosti, nicméně v novější judikatuře (*Baka, Kövesi, Kozan, Eminagaoglu*) již považuje svobodu projevu soudců za součást garancí soudcovské nezávislosti a přiznává soudcům při realizaci jejich projevu týkajícího se správy soudnictví a dělby moci zvýšenou ochranu.

Luboš Dörfl

LUBOŠ DÖRFL

předseda Vrchního soudu v Praze

Ke stanovisku č. 25 Poradního výboru evropských soudů k otázce limitu svobody vyjadřování u soudců:

V příspěvku předsedy Vrchního soudu v Praze byla představena základní osnova stanoviska č. 25 Poradního výboru evropských soudců (*Consultative Council of European Judges – CCJE*) jako orgánu Rady Evropy. Stanovisko se věnuje právě svobodě projevu soudců. Konkrétně tak se hovořilo o pohledu CCJE na vyjadřování se soudců k jejich vlastním rozhodnutím či probíhajícím řízením, o účasti soudců na debatách s justičními tématy, povinnosti vystoupit na obranu demokratických práv a svobod a také o působení soudců na sociálních sítích.

Andrea Moravčíková

ANDREA MORAVČÍKOVÁ

místopředsedkyně Nejvyššího soudu Slovenské republiky

Několik poznámek ke svobodě projevu soudců, konceptu soudcovské integrity a možným důsledkům hraničních projevů ve slovenském prostředí:

Příspěvek se věnoval základnímu přehledu institucionální úpravy problematiky soudcovské integrity a předpokladům soudcovské způsobilosti ve slovenském právním prostředí. Zaměřil se na stručné osvětlení kompetencí jednotlivých subjektů s kárnou pravomocí vůči soudcům ve Slovenské republice, aby pak stěžejní část svého vystoupení v Brně místopředsedkyně Nejvyššího soudu Slovenské republiky věnovala aktuálním případům a otázkám vymezení, kde leží hranice svobody projevu, a to i v kontextu politického dění či probíhajících tzv. živých kauz.

Libor Vávra, Luboš Dörfel

LIBOR VÁVRA

soudce a prezident Soudcovské unie České republiky

Soudce, soud, novinář, občan – praktická úskalí komunikace soudní moci s veřejností:

Příspěvek prezidenta Soudcovské unie ČR se zabýval problematikou komunikace soudní moci, včetně nastavení mantinelů při vyjadřování soudců a funkcionářů soudů směrem k médiím. Dále nastínil řešení problematiky komunikace interních problémů soudů jak směrem navenek, tak i dovnitř, tzn. otázku vztahů soudců a vedení soudu při řešení vnitřních problémů instituce.

Se svými názory vystoupili například místopředseda Vrchního soudu v Praze Robert Fremr a soudce Ústavního soudu Pavel Šámal (v popředí).

V diskuzi se nejčastěji hovořilo o tom, do jaké míry mohou, anebo by dokonce měli, soudci vysvětlovat veřejnosti svá soudní rozhodnutí. Zda je lepší, když rozhodnutí médiím vysvětluje soudce anebo mluvčí soudu, u kterého nehrozí, že se nechá unést atmosférou a pronese něco, co nakonec nebylo zaneseno do odůvodnění rozhodnutí. V krajním případě by totiž takové výroky mohly být napadnuty a mohly by vést k podezření na podjatost soudce. Soudci v diskuzi většinou konstatovali, že pokud se veřejně vyjadřují ke svým rozhodnutím vyšší soudy, je to logičtější, než nižší soudy v okamžiku, kdy může nadřízená instance zcela zvrátit právní názor původního senátu. Zcela jistě by však podle Libora Vávry, a v reakci na jeho slova i většina přítomných v sále, neměli prezentovat soudní rozhodnutí senátů soudní funkcionáři, tedy předsedové anebo místopředsedové. Ostatně taková praxe v České republice ani není. Nezávislí soudní funkcionáři totiž ani nemohou mít o rozhodování v dané věci, která jim nebyla přidělena, více informací, než kdokoli jiný zvenčí. Opak by mohl vyvolat podezření z ovlivňování příslušného senátu.

Diskuzní semináře, tzv. kulaté stoly k aktuálním otázkám justice, se stávají tradicí Nejvyššího soudu, určitě budou pokračovat i do budoucna, a to nejméně jednou do roka.

Petr Tomíček

KRÁTKÉ ZAMYŠLENÍ K NÁZVU NEJVYŠŠÍHO SOUDU ANEB „O ČESKÉ REPUBLICĚ, KTERÁ NENÍ“

Předkládaný článek se snaží v poněkud odlehčené formě vyjádřit k zákonnému (či snad k zákonným?) označení Nejvyššího soudu. Jistě se někteří z čtenářů již chystají tento článek přeskočit, jelikož přeci v této oblasti už nemůže být nic zajímavého řečeno: existuje prostě a jen jeden „Nejvyšší soud“ a není k tomu možné nic dalšího dodat. Tento závěr, formálně naprosto správný, se bohužel ne vždy promítá do konkrétních situací, které jsou v praxi řešeny.

Již úvodem přiznávám ke zvolenému nadpisu jistou inspiraci nadpisem článku „O tečce, která není“, který vyšel na webu [www.pravo21.cz](https://pravo21.cz) (<https://pravo21.cz/kultura/o-tecce-ktera-neni>). V odkazovaném článku, který se věnuje psaní zejména právních textů, je mj. uveden návod na oslovení vrcholných soudů, tedy že „se nazývají Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud a Ústavní soud. Nikoliv tedy Nejvyšší soud České republiky či Nejvyšší soud v Brně apod.“ Sice se nejedná o žádné převratné zjištění – ostatně i v „naší agendě Zin“, jejímž předmětem je vyřizování žádostí podle informačního zákona, dlouhodobě používáme formulaci, že „závěrem považuje povinný subjekt za vhodné upozornit, že zákonným označením Nejvyššího soudu je od 1. 4. 2002 podle § 10 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, „Nejvyšší soud“, tedy nikoli např. „Nejvyšší soud České republiky“, „Nejvyšší soud ČR“, případně „Nejvyšší soud v Brně“ či „Nejvyšší soud Brno“, stále se však objevují podání, která využívají některého z výše uvedených „alternativních označení Nejvyššího soudu“. Nicméně správným zákonným označením Nejvyššího soudu „jako instituce“ je od 1. 4. 2002 podle § 10 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, pouze samotné označení „Nejvyšší soud“ bez dalšího.

Alternativním označením se pak občas dodává buď „republikový přívlastek“ – Nejvyšší soud České republiky či jen Nejvyšší soud ČR, případně „místní přívlastek“ – Nejvyšší soud Brno či Nejvyšší soud v Brně. Zatímco první možnost vychází z historických kořenů a je možné ji i nadále používat, pokud se jedná o podání v rámci civilního či trestního řízení u Nejvyššího soudu, druhá možnost vychází ze sídla Nejvyššího soudu a její použití bude vždy nesprávné. V aktuální době se nepochybně jedná o otázku spíše terminologického charakteru, už vůbec ne o problém, který by bylo nutné bezprostředně řešit, úmyslem předkládaného článku zcela jistě není zahajovat novodobou „pomlčkovou válku“. Na druhou stranu jistě neuškodí na tyto spíše zajímavosti než problémy upozornit.

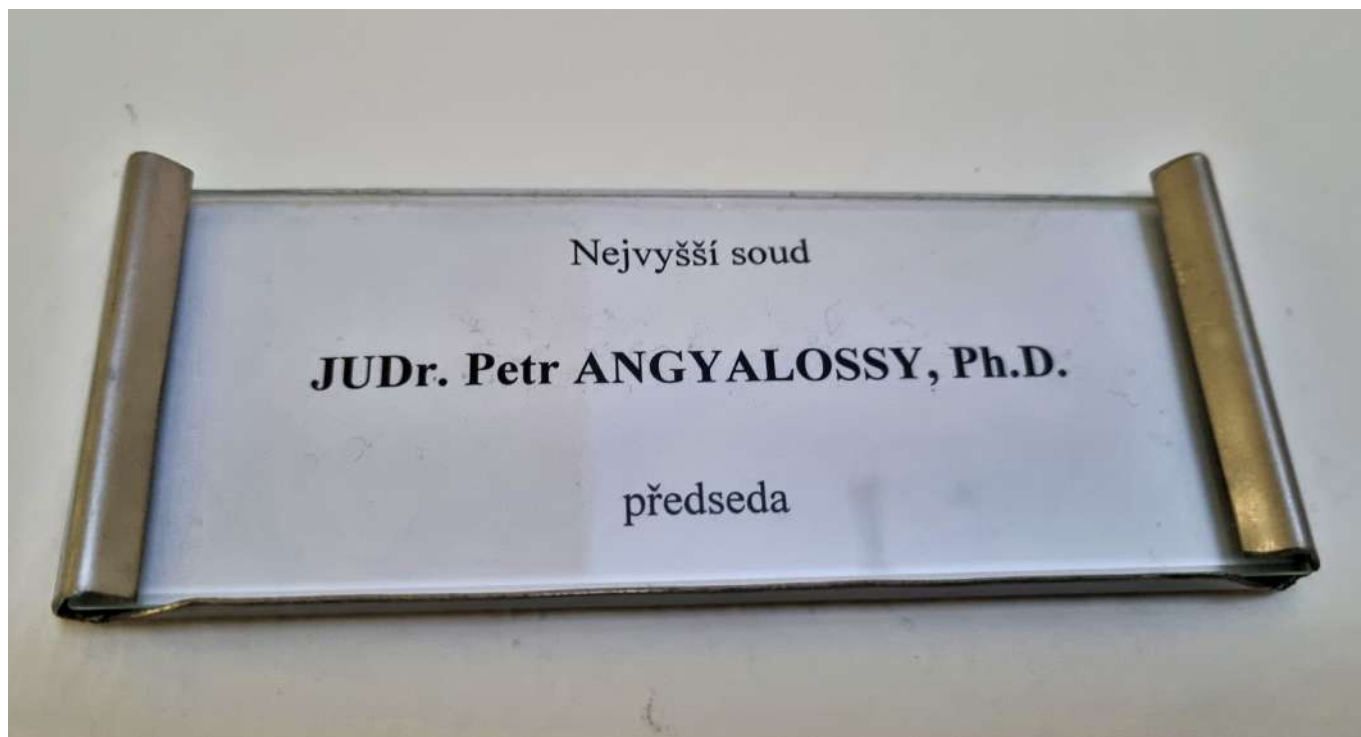
Není důvod zastírat, že nejlepším řešením předestřené otázky by byla mj. i drobná novelizace některých právních předpisů, jejímž prostřednictvím by došlo k odstranění terminologické nepřesnosti v označování Nejvyššího soudu, především používání předchozího názvu Nejvyšší soud České republiky. Dokonce i některé základní zákonné normy, mj. občanský soudní řád anebo trestní řád, ze „setrvačnosti“ stále ještě nezareagovaly na změnu názvu danou již zmíněným zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, (podrobněji viz níže). Byť se čtenáři může zdát, že se jedná o problém či otázku čistě akademického charakteru, není tomu tak. Případnou novelizací úpravy by došlo odstranění jisté dvoukolejnosti v označování Nejvyššího soudu, respektive by došlo k naplnění principu bezrozpornosti a jednotnosti právního řádu. Současná nejednoznačnost v označování Nejvyššího soudu má v určité míře dopad na důvěryhodnost jeho postavení – v minulosti se vyskytly i případy, v nichž osoby z řad veřejnosti odmítaly komunikovat s Nejvyšším soudem a požadovaly komunikaci s „*Nejvyšším soudem ČR*“, případně úřední dokumenty Nejvyššího soudu považovaly za podvrh, jelikož byly vydány Nejvyšším soudem „*bez ČR*“. Jednotným označením by tak hlavně odpadlo, někdy bohužel i zcela bezvysledné, opakované vysvětlování, že se jedná o jednu a tutéž stejnou instituci.

Novelizací by se dosáhlo i shody podústavního práva s textem Ústavy České republiky, která v čl. 91 zcela jasně definuje soustavu soudů České republiky, když uvádí v odst. 1: „*Soustavu soudů tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy. Zákon může stanovit jejich jiné označení.*“ V případě odkazovaného „*jiného označení*“ Ústava jistě nemá na mysli používání dovětky „*České republiky*“, kdy jde právě o jakýsi „*dovětek*“ než přímo „*jiné označení*“, Ústava naopak spíše dovoluje možnost použití specifického označení typu „*obvodní*“ či „*městský*“ soud, kdy se jedná o soud ve smyslu první věty čl. 91 Ústavy, jen slovně jinak označený.

Jednalo by se tak o čistě „technickou“ novelizaci příslušných předpisů, bez přímého dopadu do jiných oblastí, novelizace by nijak nezasáhla do plnění ze státního rozpočtu.

Použití místního označení „*v Brně*“ či „*Brno*“ vychází patrně z jisté setrvačnosti, kterou pisatelé převzali z označování soudů nižších stupňů, u nichž je vymezená místní působnost oproti celorepublikové působnosti Nejvyššího soudu. Uvedení „*místního*“ označení má v českém soudním systému svůj logický smysl pouze v situaci, v níž je více soudů stejné úrovně, kdy se tak nejenom vymezuje příslušnost, ale označení slouží i jako základní identifikační prvek daného soudu (pouhá informace, že např. jde „*o rozhodnutí okresního soudu*“, bude zpravidla zcela nedostatečná). U soudů s celorepublikovou působností, které jsou na daném stupni soudní soustavy samotné, však místní označení z povahy věci význam nemá, proto jsou v příslušných právních předpisech označovány pouze svým názvem, tedy Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud a Ústavní soud. Ostatně by bylo i značně komické, pokud by § 10 zákona o soudech a soudcích zněl např. „*Sídlem Nejvyššího soudu v Brně je Brno*“ (jaké jiné sídlo by taky „*Nejvyšší soud v Brně*“ mohl taky mít, že).

V současné době mohou být někteří žadatelé v jisté míře mystifikováni automatickým potvrzením o doručení e-mailového podání na elektronickou podatelnu Nejvyššího soudu – jelikož je automatická odpověď generována „celojustičním“ systémem, je v zasílané odpovědi uveden nesprávný název instituce „*Nejvyšší soud Brno*“. V této souvislosti je nutné si uvědomit, že pokud je určitý elektronický nástroj využívaný napříč českou justicí, kdy pro soudy na nižších stupních má praktický a zcela zásadní význam uvádění „*místního*“ označení, pak nároky na označení Nejvyšší soud „*bez přívlastku*“ musejí ustoupit stranou, jelikož početně zcela drtivě převládají soudy nižších stupňů, proto i obecně nastavený systém elektronických databází v justici více vyhovuje jejich potřebám. Tato technická pak bohužel někomu už stačí pro to, aby vznesl obvinění z nezákonné manipulace s jeho podáním. Je povětšinou marné vysvětlovat, že dané podání bylo řádně doručeno na adresovaný povinný subjekt a že v automatické odpovědi použité označení nemá žádný vliv na vyřízení věci.

Laskavý čtenář jistě může navrhnout, že přeci není vůbec žádný problém uvedenou drobnou terminologickou změnu provést a automaticky odesílané odpovědi upravit, aby potvrzení vydával „*pouze*“ Nejvyšší soud a nikoli „*Nejvyšší soud Brno*“. Přičemž jistě lze provést tuto změnu, aniž by se negativně ovlivnily další funkcionality systému. Byť by takové řešení bylo krásné, je nutné si realisticky uvědomit, že zasahovat do informačního systému, který se používá pro celou justici, jen kvůli drobné úpravě názvu jedné instituce, a takto riskovat možné negativní dopady změn v ostatních částech systému, je asi stejně moudré jako vracet se do hořícího domu s tím, že je potřeba ještě setřít prach z poličky.

O něco komplikovanější situace je v případě používání označení „*Nejvyšší soud České republiky*“. Úvodem je vhodné doplnit jistý historický kontext – Nejvyšší soud České republiky se od svého vzniku 1. 1. 1993 stal nástupcem „*federálního*“ Nejvyššího soudu České a Slovenské federativní republiky, který sídlil v Praze, nikoli „*republikového*“ Nejvyššího soudu, z něho následně vznikl Vrchní soud v Praze. Od 1. 4. 2002 se s účinností nového zákona o soudech a soudcích stal oficiálním názvem instituce Nejvyšší soud, tedy již „*bez ČR*“.

Označení „*Nejvyšší soud České republiky*“ tak mělo svůj význam v době federativního uspořádání soudní soustavy – vedle „*republikových*“ nejvyšších soudů České a samostatně i Slovenské republiky byl i federální nejvyšší soud, bylo tedy zásadní rozlišovat, který z uvedených nejvyšších soudů dané rozhodnutí vydal. Ke vzniku samostatné České republiky a samostatné soudní soustavy uvedené označení v naprosté většině pozbylo svého smyslu. V současné době má používání označení „*Nejvyšší soud České republiky*“ či jen „*ČR*“ význam pouze při kontaktu českého nejvyššího soudu např. s cizozemským nejvyšším soudem, či obecně „*při kontaktu se zahraničím*“. V takovém případě lze odůvodnit, že je dnes pro identifikaci země, odkud Nejvyšší soud pochází, přívlastek „*České republiky*“ anebo „*ČR*“ doplněn, byť to není v současnosti už zcela správný název.

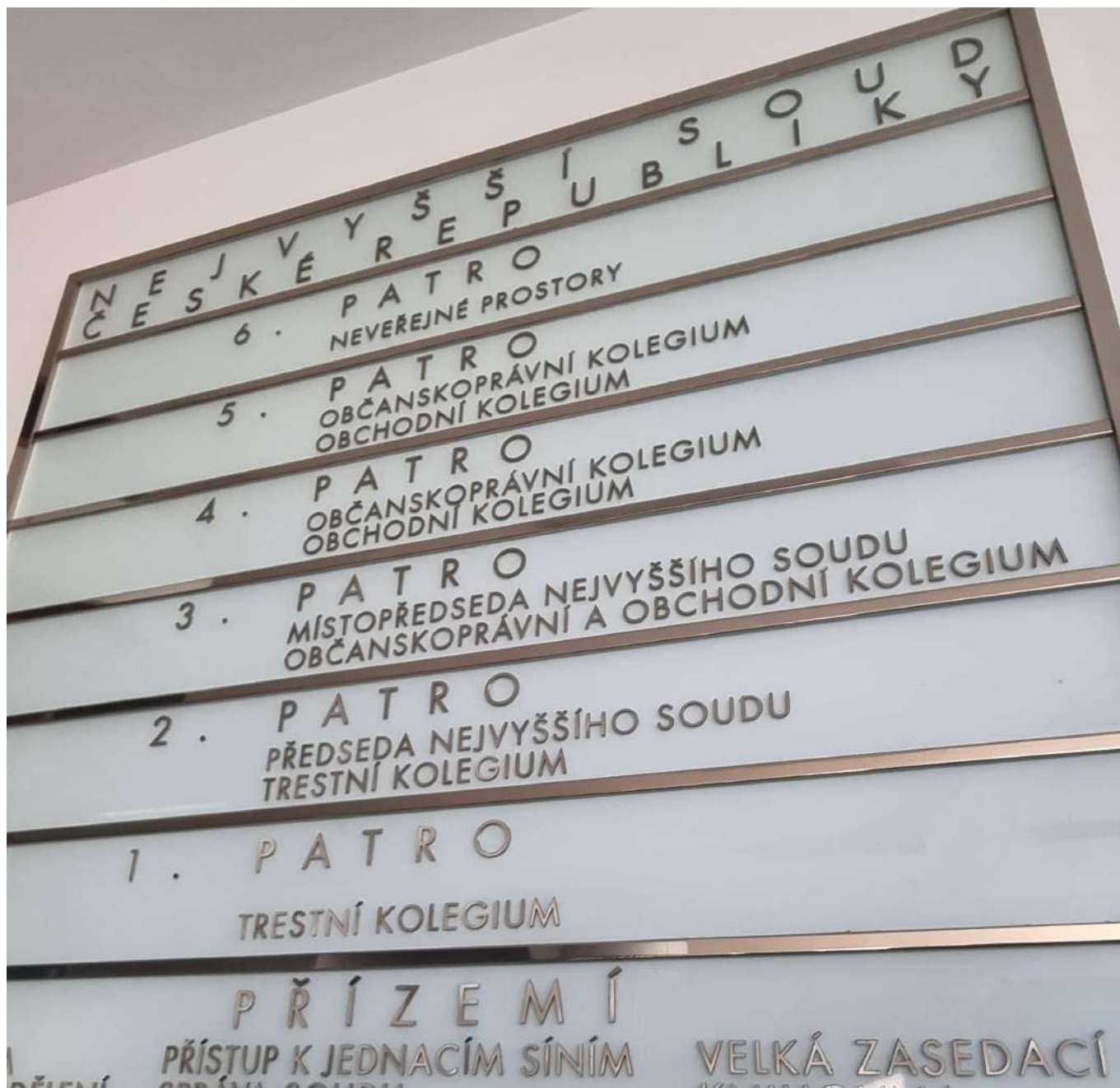

Abychom byli zcela korektní, a dále rozvedli, co je naznačeno už výše, je nutné upozornit, že označení „*Nejvyšší soud České republiky*“ se na více místech i nadále nachází v právním řádu České republiky. Dřívější označení tak mj. i nadále „*přežívá*“ v hlavních procesních předpisech, tedy v občanském soudním řádu (konkrétně v § 9 odst. 3) a trestním řádu (§ 12 odst. 3). V obou případech se jedná o právní předpisy s „*velkou historickou pamětí*“, v nichž mj. i nadále přežívá již neaktuální označení Nejvyššího soudu. Proto např. i někteří soudci Nejvyššího soudu používají v textech svých rozhodnutí toto označení, jelikož „*jejich zákon mluví jasně*“. Je to nutné vnímat v kontextu, že pro soudce daný procesní předpis, který je v řízení aplikován, používá jasné terminologické pojmy, které mají pro daného soudce přednost před obecným „*institucionálním*“ označením.

§ 12 odst. 3 trestního řádu: „*Kde tento zákon mluví o soudu, rozumí se tím podle povahy věci okresní soud, krajský soud, vrchní soud nebo Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“).*“

§ 9 odst. 3 občanského soudního řádu: „*Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“)* rozhoduje jako soud prvního stupně, stanoví-li tak zvláštní právní předpis.“

Označení „*Nejvyšší soud České republiky*“ se dále objevuje i v některých dalších právních předpisech, které souvisejí

Jako z přísloví "O kovářově kobyle" může působit orientační tabule ve foyer Nejvyššího soudu. Její hodnota je ale historická, vznikla v roce 1993, aby doplňovala původní prvky funkcionalistické budovy. Tehdejší správný název Nejvyšší soud České republiky na ní snad ani dnes nikoho neuráží a nemůže zmašt.

s rozdělením federace. V těchto „historických“ předpisech tak má zvolené označení svůj význam. Navíc tyto předpisy, byť jsou nejspíše stále formálně platnou součástí právního řádu, již došly svého naplnění, není tedy nutné do nich případnou novelizací zasahovat a terminologicky je upravovat.

I přes výše uvedenou terminologickou nepřesnost a opakované odpovídání osobám z řad veřejnosti, že „*princ a thran jsou jeden*“ (přičemž chroničtí kverulanti ihned odpoví „dva“), uvedená terminologická nepřesnost až doposud nemá prakticky vzato žádné závažné dopady do praxe. Naštěstí. Jak se ale říká „*pořádek musí být*“, u soudů zvláště – a to je důvod, proč vznikl tento článek.

Mgr. Václav Vlček

ROZHOVOR

HANA STRAKOVÁ

VEDOUČÍ ÚSEKU SOUDNÍCH AGEND NEJVYŠŠÍHO SOUDU

„E-podatelný soudů jsou zahlceny nejen spamy s různými reklamními nabídkami, ale také e-mailů pisatelů, které jsou do e-podatelný soudu zasílány v kopii z určité opatrnosti či jen na vědomí“

Mgr. Hana Straková

- Vedoucí úseku soudních agend Nejvyššího soudu je od roku 2015.
- Původně nastoupila na Nejvyšší soud 1. 4. 1996 jako zapisovatelka.
- Postupně pracovala na pozicích vedoucí kanceláře, tajemnice, dozorčí úřednice.

Co to vlastně jsou „soudní agendy“? Jsou to jen soudní spisy, popřípadě elektronické databáze, kam se informace z těchto spisů ukládají?

V soudní praxi jsou často soudními agendami označovány pouze soudní rejstříky, což není úplně přesné. Soudy při své činnosti zpracovávají řadu dalších agend, které se nenevidují v žádném soudním rejstříku, ale přesto je za soudní agendu považujeme. Jako příklad mohu uvést ekonomickou agendu na správě soudu nebo agendu bezpečnostního ředitele. To znamená, že soudní agendy je nutné chápat širěji, tedy jako vše, co soudy zpracovávají, vyřizují atd.

Podle jakých pravidel se spisy a dokumenty do těchto spisů zakládají a kdo určuje či v minulosti určil, jak mají spisy vypadat,

co musí obsahovat a co se u Nejvyššího soudu eviduje nejen v listinné, ale i elektronické podobě?

Každá organizace musí mít nějaká pravidla, kterými si nastaví, jakým způsobem bude zajišťovat odbornou správu svých dokumentů. Na Nejvyšším soudu je to kancelářský a spisový řád, ve kterém je podrobně upraven výkon spisové služby, což je velmi zjednodušeně řečeno označení pro celý životní cyklus dokumentu, případně spisu, začínající ode dne, kdy jej Nejvyšší soud převzal v listinné nebo elektronické podobě, až po jeho skartování, případně archivování v příslušném archivu. Co má takový spisový řád obsahovat, je stanoveno zákonem o archivnictví a vyhláškou o podrobnostech výkonu spisové služby.

Jen pro zajímavost, Nejvyšší soud vydal od roku 1995 celkem pět spisových řádů, poslední Kancelářský a spisový řád Nejvyššího soudu je z roku 2019.

Opravdu platí, že vše, co přijde na podatelnu Nejvyššího soudu, musí být někam zařazeno, musí dostat svoji spisovou značku?

Ano, obecně toto pravidlo platí, a pokud by neplatilo, vznikl by chaos. Kde bychom pak hledali na základě dotazů účastníků řízení a dalších osob v řízeních jejich podání či soudní spis a následně také to, jakým způsobem bylo toto podání nebo spis vyřízeno?

S rozvojem digitalizace přišel jeden neduh, se kterým se potýkají všechny soudy. E-podatelný soudů jsou zahlceny nejen spamy s reklamními nabídkami, ale také e-maily pisatelů, které jsou soudy zasílány v kopii z určité opatrnosti či jen na vědomí.

Hana Straková společně s bývalou předsedkyní Nejvyššího soudu Ivou Brožovou.

Nežřídka se také stává, že pisatel vybere jako adresáta všechny možné instituce a soudy, o kterých se domnívá, že by se jeho e-mailem měly zabývat. V tomto případě pracovníce oddělení evidence předloží e-mail určenému zaměstnanci soudu, zpravidla poradci či asistentovi soudce, který určí, zda je Nejvyšší soud příslušný se tímto podáním zabývat. Až na základě pokynu tohoto zaměstnance soudu se e-mail zaeviduje do informačního systému, to znamená, že se zapíše do příslušného rejstříku pod novou spisovou značkou nebo se přiřadí k již zapsané spisové značce. V opačném případě zůstává e-mail uložený v systému e-podatelný. Nicméně informaci o tom, že do e-podatelný Nejvyššího soudu byl e-mail doručen, se pisatel dozví, a to na základě automaticky mu odeslané zprávy z e-podatelný do jeho e-mailu.

Pracovníce podatelny se samozřejmě nemohou jen spoléhat na asistenty soudce či poradce a především ony samy by měly znát všechno, co se na soudě děje, kdo o čem rozhoduje či může rozhodovat a danou věc vyřídit.

Myslím si, že všechny pracovníce úseku soudních agend, kam patří odborné pracovníce evidence, pracovníce podatelny a rozmnožovny, pracovníce spisovny a správkyně aplikace, se musí umět velmi dobře orientovat ve struktuře celého soudu a znát jednotlivé zaměstnance a jejich pracovní zařazení na konkrétní úsek či oddělení a také to, kdo danou agendu vyřizuje. Při jejich práci je také nezbytná znalost vnitřních předpisů upravujících chod soudu po organizační stránce, například rozvrhu práce, organizačního řádu a kancelářského a spisového řádu Nejvyššího soudu.

Pokud jde o elektronická podání, tj. datové zprávy a e-maily, o kterých jsme již mluvili, ta zpracovávají a zapisují do soudních rejstříků pouze odborné pracovníce evidence. Je logické, že tyto pracovníce musejí znát všechny soudní rejstříky a vědět, co se do kterého zapisuje. Musí také umět ze spisu nebo z podání vyčíst, což je často velmi obtížné, co je jejich obsahem, a podle tohoto obsahu pak podání zařadit do příslušného rejstříku.

V souvislosti s Tvojí otázkou jsem si vzpomněla na dobu, kdy před 25 lety vznikalo oddělení evidence. Myslím si, že jsme v tomto směru byli průkopníci. Představa tehdejšího vedení soudu byla, že oddělení evidence bude něco jako braintrust soud, a proto sem byly přeřazeny a toto oddělení v podstatě vytvořily nejzkušenější pracovníce ze soudu, tajemnice občanskoprávního kolegia a tajemnice trestního kolegia. Časem se od této představy odstoupilo, podle mě kvůli tomu, že se v justici šlo jinou cestou. Na soudech začala vznikat podobná oddělení později, ale co je podstatné, měla jinou pracovní náplň, než jakou měly naše pracovníce oddělení evidence, které například přidělovaly věci jednotlivým senátům Nejvyššího soudu.

Z inspekční cesty po německých justičních institucích, kde Nejvyšší soud v roce 2017 čerpal inspiraci, jak začít pracovat s elektronickým soudním spisem a jak efektivně digitalizovat justici.

Stává se i přesto, že odborné pracovníce evidence věc zařadí jinam, než kam měla jít?

Pokud se přece jenom stane, že některé podání nebo spis je omylem zaevidováno do jiného rejstříku, než patří, v rejstříku se záznam tzv. zmylní a podání se následně запиše do správného rejstříku. Postup zmylnění věci upravuje Kancelářský a spisový řád Nejvyššího soudu. Navíc všichni zaměstnanci Nejvyššího soudu mají povinnost, která je také upravena v Kancelářském a spisovém řádu Nejvyššího soudu, na tyto případy upozornit a podání či spis neprodleně předat zpět na oddělení evidence a podatelny.

Pracovníci podatelny jsou Tvými podřízenými? Jak těžké je pro takto zodpovědnou práci nacházet ty správné osoby?

Ano, oddělení evidence a podatelny je organizačně začleněno do úseku soudních agend. Toto oddělení má však ještě svoji vedoucí, která je též mojí podřízenou.

K Tvójí druhé otázce. Praxe bohužel ukazuje, že nacházet správné osoby, zejména na oddělení evidence, je velmi těžké. Je potřeba si uvědomit, že odborný pracovník evidence neprovádí pouze přepisování údajů z podání či spisů do informačního systému, ale také posuzuje obsah podání a spisů, což si žádá téměř právnické vzdělání, přičemž kvalifikační požadavek na tuto pracovní pozici je středoškolské vzdělání s maturitou. Proto zapracování nového

odborného pracovníka evidence v takovém rozsahu, aby byl schopen zcela samostatně pracovat, trvá někdy i rok. Hodně záleží na předchozí praxi. Ideální je, když má nový pracovník předchozí zkušenosti ze soudu, pak je zaškolení rychlejší. Problém však není jen v tom, někoho vhodného nalézt, ale také ho dlouhodobě na oddělení evidence a podatelny udržet. Ne každý člověk totiž zvládá pracovat pod neustálým tlakem a do zaměstnání přicházet s tím, že neví, kolik bude mít dnes práce, jestli vše stihne, a také s tím, že ví, že celý soud čeká, až tu práci udělá.

Nedostatek kvalifikovaných uchazečů o práci na Nejvyšším soudu obecně souvisí s dlouhodobě neuspokojivým finančním ohodnocením administrativních pracovníků v justici. Jsem proto velmi ráda, že se o platech v justici začalo veřejně mluvit, protože řada lidí má o tom, jaké jsou platy administrativy v justici, zkreslené informace. Snad se konečně ledy hnou a podaří se i s pomocí našeho vedení soudu tuto situaci zlepšit.

Jakými základními organizačními dokumenty, kromě několikrát zmíněného Kancelářského a spisového řádu, se u Nejvyššího soudu musí každý soudce a zaměstnanec soudu řídit? Můžeme si stručně představit k čemu je například Jednací řád či Organizační řád?

Základními organizačními dokumenty, kterými se řídí především

soudci Nejvyššího soudu, jsou rozvrh práce a jednací řád. Návrh rozvrhu práce připravují předsedové kolegií a po jeho projednání v kolegiích jej nejpozději do 10. prosince daného roku předkládají předsedovi soudu. Navrhovaný rozvrh práce následně projedná předseda soudu se Soudcovskou radou Nejvyššího soudu tak, aby jej mohl do konce daného kalendářního roku vydat a zajistit jeho zveřejnění na internetových stránkách a elektronické úřední desce Nejvyššího soudu. V rozvrhu práce se stanoví zejména zařazení soudců do kolegií, rozdělení práce mezi jednotlivá kolegia, složení senátů a velkých senátů, rozdělení práce mezi jednotlivá soudní oddělení a senáty. Jednací řád vydává předseda soudu po jeho projednání na zasedání pléna Nejvyššího soudu. Jednací řád obsahuje organizační pravidla a postupy, kterými se řídí Nejvyšší soud například při zasedání pléna a zasedání kolegií nebo při vydávání Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Organizační řád je vnitřní předpis, který je závazný pro všechny zaměstnance Nejvyššího soudu. Obsahuje popisy všech pracovních náplní jednotlivých pracovních pozic u Nejvyššího soudu vytvořených. Součástí organizačního řádu je také schéma organizační struktury soudu, které podrobně vizuálně zobrazuje vnitřní strukturu jednotlivých úseků a oddělení Nejvyššího soudu.

Kde najde „organizační dokumenty“ Nejvyššího soudu veřejnost, pokud do nich chce nahlédnout?

Nejdůležitější organizační dokumenty nalezne veřejnost na našich internetových stránkách. Rozvrh práce je veřejnosti dostupný také v listinné podobě, a to na podatelně soudu.

Za přípravu konceptů těchto zásadních dokumentů zodpovídáš také Ty. Proč jsou nutné a jak bývají rozsáhlé? Jak často dochází ke změnám?

Ano, je to tak, zpracování vnitřních předpisů po formální, ale také po obsahové stránce, mám v pracovní náplni a zodpovídám předsedovi soudu za to, že celý proces vydání vnitřního předpisu proběhne v souladu se směrnicí O systému vnitřních řídicích aktů Nejvyššího soudu.

Nejvyšší soud se řídí řadou právních předpisů, ale ne vždy tyto předpisy zahrnují ve vztahu k zaměstnancům a soudcům Nejvyššího soudu všechny povinnosti či oprávnění, proto je nutné vydat vnitřní předpis a konkrétní podrobnosti v něm upravit. Některé vnitřní předpisy musel Nejvyšší soud vydat také povinně, protože mu to ukládá zákon. Jako příklad uvedu již zmiňovaný kancelářský a spisový řád, jehož vydání je všem veřejnoprávním původcům uloženo zákonem o archivnictví. Většinu vnitřních předpisů schvaluje a vydává předseda Nejvyššího soudu, ale vydat vnitřní předpis mohou též předsedové kolegií, místopředseda soudu nebo ředitel správy soudu.

Z dovolené v Peru.

Dovolená na Sardínii.

Ke změnám vnitřních předpisů nejčastěji dochází v souvislosti s legislativními nebo organizačními změnami na Nejvyšším soudu. V případě, že k takové situaci dojde, je nutné provést revizi všech vnitřních předpisů, které mohou být touto změnou dotčeny. Jestliže se jedná o zásadní změnu, musí se neprodleně vydat dodatek vnitřního předpisu nebo, v případě, že dojde k velkému zásahu do obsahu předpisu, vydat nový vnitřní předpis. Není-li změna zásadní, většinou se s vydáním dodatku vyčká, až je změna k úpravě vnitřního předpisu více.

Předjeme teď, prosím, do trochu osobnější roviny, abychom Tě jako vedoucí úseku soudních agend Nejvyššího soudu více představili veřejnosti. Kdy si začala u Nejvyššího soudu pracovat a na jaké pozici?

Před nástupem na Nejvyšší soud jsem pracovala jako zapisovatelka na trestním oddělení Okresního soudu Brno-venkov, kam jsem v roce 1982 nastoupila po ukončení gymnázia do pracovního poměru.

Asi jen málo lidí ví, že vedoucí kanceláře mě přidělila k tehdy začínajícímu soudci JUDr. Petru Šabatovi, který dnes také pracuje na Nejvyšším soudu. Oba jsme začínali a tak nás dala dohromady. Na kolektiv na trestním oddělení ráda vzpomínám. Zažili jsme spolu nejen hodně práce, ale také hodně legrace.

Na Nejvyšší soud mě přijímal tehdejší předseda občanskoprávního kolegia JUDr. Oldřich Jehlička, CSc., u něhož jsem musela složit zkoušku z psaní na psacím stroji. Do dneška si ten den pamatuji. Byl laskavý, ale budil ve mně velký respekt. Naštěstí jsem uspěla a od 1. dubna 1996 jsem byla přijata na pozici zapisovatelky. A tak začalo moje působení na Nejvyšším soudu, kde jsem v průběhu následujících 27 let měla možnost pracovat jako vedoucí kanceláře, tajemnice a dozorčí úřednice.

Téměř celý svůj profesní život, v loňském roce to bylo již 40 let, jsem prozatím zasvětila práci v justici a měla možnost vyzkoušet různé pracovní pozice, což byla a je pro mě obrovská zkušenost a myslím si, že každý vedoucí by si tím měl projít.

Neuvažovala jsi někdy o změně svojí profese?

Upřímně, když jsem studovala na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně obor sociální pedagogika, na Fakultě humanitních studií, zvažovala jsem, že po dokončení studia justici opustím a najdu si něco v tomto oboru. Ale pak jsem v roce 2015 dostala od profesora Pavla Šámala pracovní nabídku na pozici vedoucí úseku soudních agend.

V minulosti si ale na určitou dobu přešla také na Ústavní soud. Co Tě přimělo nejprve k odchodu a následně zase k návratu?

K návratu na Nejvyšší soud mě přiměla již zmiňovaná pracovní nabídka profesora Pavla Šámala. Byť jsem na Ústavním soudu pracovala jako tajemnice soudce jen velmi krátce, spolupráce s některými zaměstnanci Ústavního soudu přetrvává dodnes. Se soudcem JUDr. Davidem Uhlířem, ke kterému jsem byla na Ústavním soudu přidělena, jsme si vytvořili přátelský vztah a jeho slova při rozloučení, že se mnou „udělal terno“, mě hřejí ještě dnes. Ráda také vzpomínám na vedoucí soudního výkonu JUDr. Dagmar Hudcovou, se kterou jsme společně před více jak dvaceti roky položily základy evidence ústavních stížností na Nejvyšším soudu. Na stáži na Ústavním soudu (úsměv), jak tomu dnes říkám, jsem se ale především seznámila s tím, jak probíhá řízení o ústavních stížnostech v praxi. Tuto zkušenost mohu využít i na Nejvyšším soudu.

S kým nejčastěji, kromě svých podřízených a kromě samotného vedení Nejvyššího soudu, spolupracuješ?

V mé pracovní náplni je řada činností, které vykonávám v rámci celého Nejvyššího soudu. Díky této různorodosti se setkávám a spolupracuji téměř se všemi zaměstnanci Nejvyššího soudu.

Už o tom padla zmínka v souvislosti s Ústavním soudem: Jak často spolupracuješ také s kolegy na jiných soudech?

Mám hezké pracovní vztahy s kolegyněmi, které jsou na obdobné pracovní pozici jako já, a to na Nejvyšším správním soudu a Ústavním soudu, se kterými si předáváme zkušenosti z oblasti naší práce. Díky různým pracovním skupinám, které vznikly v souvislosti s elektronizací justice, spolupracuji pravidelně také se zaměstnanci soudů a státních zastupitelství v rámci celé České republiky, a to například tak, že při online jednáních připomínkujeme analýzy týkající se rozvoje informačních systémů v justici nebo na pracovních jednáních realizačních týmů, které probíhají v Justiční akademii v Kroměříži, projednáváme a schvalujeme požadavky jednotlivých soudů na úpravu informačních systémů.

Co všechno řešíš s úředníky z Ministerstva spravedlnosti? A jak bys zhodnotila svoji spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti?

Na Ministerstvu spravedlnosti spolupracuji především s úředníky na odboru informačních technologií, kam spadají všechny stávající informační systémy v rámci justice, a také s odborem elektronizace justice, v jehož kompetenci je vytvoření nového elektronického informačního systému eSPIS. Aktuálně je teď v řešení projekt archivace a skartace, který je rozdělen do několika etap. V první etapě, která se týkala modulu Spisovna, byl Nejvyšší soud pilotním soudem a společně se správkyňi aplikace jsme tento modul testovaly a připomínkovaly. Protože jsem také v pilotní pracovní skupině v projektu eSIR, který se týká nového informačního systému pro insolvenční řízení, připomínkuji různé materiály a dokumentace, týkající se tohoto projektu, nebo nedávno jsem se v sídle dodavatele informačního systému eSIR zúčastnila brainstormingu s cílem zmapovat všechny procesy, které by se následně měly zapracovat do tohoto nového informačního systému.

K Tvójí druhé otázce, upřímně, uvítala bych, aby elektronizace justice probíhala rychleji. Naš informační systém (ISNS) je již zastaralý, vznikl v roce 1997, a Ministerstvo spravedlnosti dlouhodobě nezajišťuje z různých důvodů jeho rozvoj tak, jak by mělo. A i když se posledních 7 let, co mám informační systém ISNS na starosti, se spolu se správkyňi aplikace snažíme, samozřejmě za velké podpory předsedy soudu, bez kterého by to ani nebylo možné, o to, aby se tato situace změnila, tak zatím nedošlo k žádnému většímu posunu. V této souvislosti dnes největší nevýhodu vidím v tom, že Nejvyšší soud nemá vlastní informační systém, jehož rozvoj a úpravy by si mohl zajistit s dodavatelem sám.

Tvoje práce asi nebude pro každého. Vyžaduje obrovskou zodpovědnost a široký rozhled napříč vším, co se u Nejvyššího soudu děje...

Jestli je moje práce pro každého či není, to nevím. Já svoji práci dělám tak, jak nejlépe umím, a někdo jiný by ji určitě dělal jinak, a možná i lépe. Moje práce není stereotypní a do určité míry je i tvůrčí, a to je to, co mě na ní baví.

Ať si po celou dobu nepovídáme jen o pracovních věcech, pojďme úplně na závěr ještě více „odbočit“ do Tvého soukromí. Čím se bavíš ve volném čase?

Nejvíce volného času věnuji svým čtyřem vnoučátkům a musím říct, že s nimi zažívám kupu legrace, jejich upřímnost je odzbrojující (úsměv). Protože mám ráda přírodu a pohyb, tak zbývající volný čas nejčastěji trávím na kole nebo v běžeckých botách někde v lesích v okolí mého bydliště. Ráda také poznávám s batohem na zádech jiné kraje a jejich kulturu, poslouchám hudbu, pracuji na zahrádce nebo cvičím jógu.

Děkuji za rozhovor.

Ptal se Petr Tomíček

PROFESOR FRANTIŠEK VÁŽNÝ, DLOUHOLETÝ MÍSTOPŘEDSEDA PRVOREPUBLIKOVÉHO NEJVYŠŠÍHO SOUDU A ÚSTAVNÍHO SOUDU, DNES PATRNĚ NEJZNÁMĚJŠÍ SOUDCE SVÉ DOBY

Nejvyšší soud dne 13. října 2022 slavnostně otevřel nově zrekonstruovanou velkou jednací síň „Sál Františka Vážného“ (psali jsme v AEQUITAS 4/2022, fotografie z akcí uvnitř sálu publikujeme hned na dvou místech tohoto aktuálního čísla). Svůj název sál získal na počest prof. JUDr. Františka Vážného, který byl významnou právníkou osobností, zejména díky Vážného sbírkám soudních rozhodnutí, ze kterých soudci citují dodnes. Předsálí od letošního února zdobí také pamětní deska připomínající zásluhy tohoto významného prvorepublikového právníka.

František Vážný se narodil 1. dubna 1868 v jihočeských Svinech u Veselí n. Lužnicí. Po studiích na českobudějovickém gymnáziu nastoupil roku 1889 na právnickou fakultu pražské univerzity, kterou absolvoval s vyznamenáním a získal titul doktora práv. Při slavnostní promoci „sub auspiciis“ konané 1. června 1896 přednášel na téma „O podmíněném odsouzení“. Už za svých studií působil jako auskulant (obdoba dnešního justičního čekatele) u soudu, a získával tak zkušenosti z praxe. V soudnictví našel své celoživotní uplatnění. Soudcovské zkoušky vykonal roku 1897, byl poté jmenován soudním adjunktem (soudcovským úředníkem) a přidělen nejprve k vrchnímu zemskému soudu v Praze.

Roku 1904 byl František Vážný přiřazen k nejvyššímu soudu ve Vídni. Zde se mu jako zapisovateli, mimo jiné senátů pro spory o příslušnost mezi říšským soudem a správním soudním dvorem, dostalo možností seznámit se s judikaturou vídeňského Nejvyššího soudního a kasačního dvora. Ve Vídni strávil deset let, a kromě práce na sekretariátu vídeňského Nejvyššího soudu byl redaktorem Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, předsedou spolku českých úředníků v Dolních Rakousích a místopředsedou Národní rady Dolnorakouské.

V roce 1914 byl František Vážný jmenován do funkce vrchního soudního rady u vrchního zemského soudu v Praze. V témže roce začala první světová válka a František Vážný se stal soudcem válečného rakouského soudu. V následujících dvou letech působil jako předseda zeměbraneckého divizního soudu v Terezíně, kde soudil politické delikty civilistů. Avšak k nelibosti tehdejšího státního útvaru vynášel rozsudky podle zákona a svého svědomí. Byl proto roku 1916 odvolán k polnímu soudu v Zámosci, a následujícího roku k vrchnímu

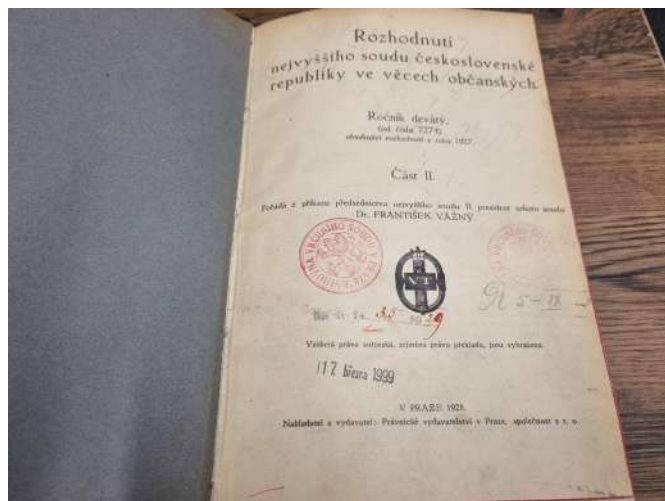
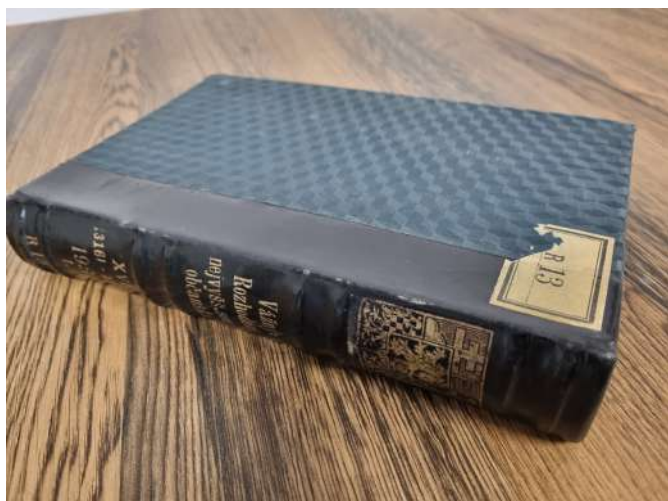

armádnímu velitelství. Zde měl na starosti žádosti o milost a rozsudky o trestu smrti, ke kterým zpracovával návrhy k vyřízení. Díky svojí práci, a také tomu, že císař návrhy údajně nezkoumal a rovnou je podepisoval, pomohl řadě Čechů vyhnout se trestu smrti.

Po válce se František Vážný vrátil k vrchnímu zemskému soudu v Praze, ale nezůstal tam dlouho. V říjnu 1918 vznikla Československá republika, a s ní byl už v prvních listopadových dnech zřízen i Nejvyšší soud. František Vážný byl jmenován do funkce soudního rady (dnešní soudce), roku 1921 senátním prezidentem (dnešní předseda senátu), a roku 1922 druhým prezidentem (dnešní místopředseda).

Po celou dobu svého působení u Nejvyššího soudu byl také místopředsedou Ústavního soudu, dále byl předsedou dovolacího a rekursního senátu pro občanské záležitosti pro Slovensko a Podkarpatskou Rus, referentem Nejvyššího soudu ve věcech zákonodárných, členem komise pro reformu civilního soudnictví, členem mezinárodního smírčího soudu v Haagu a redaktorem sbírek nejvýznamnějších rozhodnutí Nejvyššího soudu „Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech občanských“ a „Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech trestních“, známých spíše pod názvem „Vážného sbírky“. Díky Františku Vážnému existuje ucelená judikatura Nejvyššího soudu z meziválečné doby. Dodnes Nejvyšší soud, a také další vrcholné soudy, vydávají po vzoru Vážného sbírek Sbírek aktuální judikatury. Nejvyšší soud konkrétně vydává Sbíрку soudních rozhodnutí a stanovisek, což mu přímo ukládá zákon. Soudci opravdu i dnes z Vážného sbírek často citují, jak bylo uvedeno už v úvodu. U Nejvyššího soudu se tak například letos objevil odkaz na Vážného sbírku v rozsudku ze dne 26. ledna 2023, ve věci sp. zn. 22 Cdo 2258/2021, kde senát civilního kolegia vydal rozhodnutí, kterým zrušil rozsudek odvolacího soudu kvůli nedodržení zásady zákazu reformationis in peius (změny k horšímu) v řízení o vypořádání společného jmění manželů. V odůvodnění pak senát civilního kolegia mj. uvedl: „Zákaz změny k horšímu dovedl ve vztahu k civilním řízením již Nejvyšší soud Československé republiky (srovnej rozhodnutí ze dne 6. 11. 1923, sp. zn. Rv I 844/23, publikované ve Vážného sbírce pod č. 3 123).“

Dne 27. dubna 1935 byl Františku Vážnému na slavnostním shromáždění, kde převzal dekrety prezidenta republiky, ministra spravedlnosti a prvního prezidenta Nejvyššího soudu, vysloven dík za celoživotní přínos pro justici. Přestože odchodem do výslužby ukončil František Vážný funkci soudce, do roku 1937 stále vykonával pedagogickou činnost na Masarykově univerzitě, která ho jmenovala bezplatným profesorem civilního soudního řízení 31. října 1933.

Kromě všech zmíněných funkcí, a že jich není málo, se angažoval také jako předseda Právníké jednoty moravské, čestný člen Československého akademického spolku Právnicků, a byl znám také pro svůj odpor k právnímu normativismu.

Byl mj. autorem dvou knih „O ústrojí a příslušnosti soudů“ (1926) a „Pracovní soudy“ (1934). Kromě nich vydal ale i další odborné publikace, např. „Nástin poštovního práva“ (1932).

Za zmínku stojí i jeho volnočasové aktivity, jako členství v Českém čtenářském spolku nebo činnost v Sokolu.

František Vážný zemřel 9. března 1941 po letech vážné nemoci (ateroskleróze). Pro své kolegy byl a stále je vzorem soudce nestranného, věcného, svědomitého, pilného a zároveň lidského. Vzorem, který je třeba si připomínat. Třeba tím, že po něm pojmenujete nejdůležitější jednací sál Nejvyššího soudu v Brně.

Bc. Monika Němcová

Zdroje: I. Schelleová: Život a dílo prof. JUDr. Františka Vážného. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-0854-7, archiv Nejvyššího soudu, digitální knihovna PF MUNI, www.usoud.cz

NOC PRÁVA PŘIPOMNĚLA TŘICETILETOU HISTORII NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Noc práva. Každoroční událost, která se už stala tradicí, jako jí podobné a déle probíhající akce, kterými jsou například Noc kostelů, Muzejní noc, Víkend otevřených zahrad a koneckonců třeba i Noc otevřených vinařských sklepů. Soudci, advokáti, právníci-akademici, veřejný ochránce práv se zkrátka chtějí setkávat s veřejností, a ukazuje se, že veřejnost má o setkání s nimi velký zájem.

A proto i Nejvyšší soud hostil ve středu 8. března 2023 necelou stovku návštěvníků, se kterými diskutovali soudkyně Marta Ondrušová, soudci Radek Doležel, Pavel Simon, Petr Vojtek, ředitel kanceláře předsedy Nejvyššího soudu Aleš Pavel, tiskový mluvčí a vedoucí oddělení styku s veřejností Petr Tomíček, poradce pro otázky zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím Václav Vlček, a na chvíli přímo také předseda Nejvyššího soudu Petr Angyalossy.

Každoročně se Nejvyšší soud snaží prezentovat něco nového, čím by svoji, pro laika na první pohled poněkud nezáživnou činnost, veřejnosti lépe, a pokud možno zábavnou formou, přiblížil. Aby přitom nebyla nuda, dovolíme si i odlehčení, třeba právnícké pexeso. Menší formálnost ve vzájemném dialogu je rovněž žádoucí, snad jsme nebyli příliš formální ani tentokrát. Ohlasy návštěvníků nic takového nenaznačovaly.

Mezi návštěvníky Noci práva zavítal a krátce na jejich otázky odpovídal také předseda Nejvyššího soudu Petr Angyalossy.

To nejzajímavější z letošního programu nebylo ani třeba vymýšlet. Našlo se to samo. Návštěvníkům jsme nabídli promítání historického videa, které téměř třicet let leželo doslova zapomenuté v šuplíku. Našlo se totiž v kanceláři dlouholeté milé kolegyně, vedoucí personálního oddělení Hany Pazderové, která na konci roku 2022 odcházela po 30 letech působení u Nejvyššího soudu na odpočinek. Sama netušila, že vlastní jediný exemplář na VHS kazetě a nikdo další ze soudců a zaměstnanců nemá o existenci těchto záběrů ani náznak povědomí. Autentické záběry z 10. září 1993, kdy se po částečné rekonstrukci konečně natrvalo stěhoval Nejvyšší soud z Prahy na Pankráci do své současné budovy v Burešově ulici v Brně, jsou skutečnou raritou. A je třeba poděkovat Moravskému zemskému muzeu, díky kterému vlastně tehdy vznikly. Návštěvníci Noci práva byli, až na několik zaměstnanců soudu, kteří se podíleli na přepisu nalezené videokazety do formátu vhodného k promítání v Sále Františka Vážného, po třiceti letech prvními diváky. (Záběry z promítání publikujeme už na předchozí straně anebo v samotném závěru tohoto článku.)

Noc práva moderoval vedoucí oddělení styku s veřejností Petr Tomíček, diskuze s návštěvníky se kromě předsedy Nejvyššího soudu Petra Angyalossyho zúčastnili soudci civilního kolegia (zleva doprava) Pavel Simon, Petr Vojtek, soudkyně trestního kolegia Marta Ondrušová a trestní soudce Radek Doležel.

Z publika odpovídal na řadu otázek návštěvníků Noci práva i ředitel kanceláře předsedy Nejvyššího soudu Aleš Pavel.

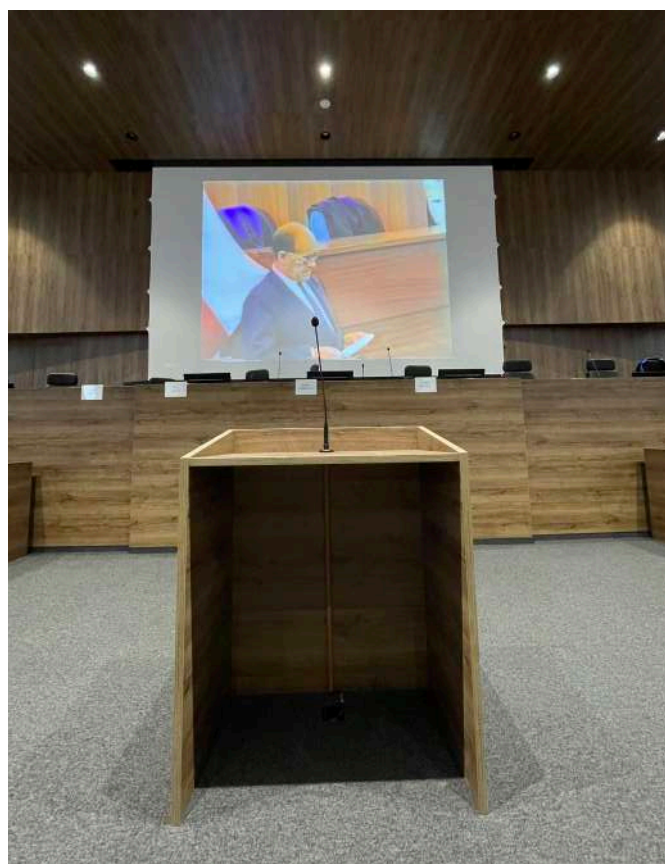
Soudkyně trestního kolegia Marta Ondrušová a trestní soudce Radek Doležel.

Předsedové senátů občanskoprávního a obchodního kolegia Pavel Simon (nalevo) a Petr Vojtek.

Soudce Nejvyššího soudu Petr Vojtek přizval také posilu, svojí dceru Světlanu, která si s účastníky Noci práva zahrála právnícké pexeso. Přiřazovala se například latinská označení základních právních principů jejich českým ekvivalentům.

Připravil Petr Tomíček

Noci práva předcházela u Nejvyššího soudu tisková konference, které se za hlavního pořadatele, neziskovou organizaci Nugis Finem, zúčastnil (zcela vpravo) i zakladatel celé akce John A. Gealfow.

Předseda Nejvyššího soudu Petr Angyalossy poskytuje rozhovor ČTK.

Zakladatel akce Noc práva John A. Gealfow při rozhovoru s novinářem.

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Poslední léta jsou u Nejvyššího soudu ve znamení velkých stavebních úprav. Když bylo 1. října 2019 po dvou letech stavebních prací a dalších mnoha letech předchozích stavebních příprav slavnostně otevřeno nové a moderně řešené desetipodlažní křídlo budovy v Bayerově ulici, byl to jen začátek. Pod dohledem památkového ústavu takřka vzápětí následovala kompletní výměna či repase více než 400 dobových oken a fasádních výplní v historické budově z 30 let minulého století. Každé okno se tehdy vyrábělo či repasovalo jako přesná replika toho původního. Rok 2022 byl pro změnu ve znamení rekonstrukce přes 35 let starého velkého jednacího sálu, který byl v roce 1986 podle návrhu ing. architekta Milana Steinhausera vestavěn do dvorního traktu a zcela jistě už přestal být tím, co se od něj očekávalo, tedy reprezentativním prostorem s moderním technickým zázemím. No, a když už takovým nově pokřtěný Sál Františka Vážného konečně je, přišla na řadu montáž klimatizačních jednotek do všech kanceláří soudců, asistentů a dalších zaměstnanců soudu. Ona by bez té zmiňované výměny netěsnících 90 let starých dřevěných oken dříve neměla klimatizace ani smysl. Hotovo by mělo být už v létě a protože si stavební práce vyžadují větší zásahy do podhledů na chodbách, bude nové i osvětlení v nich. Správa soudu využila totiž rekonstrukce k tomu, aby do podhledů instalovala úspornější světla.

ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU - 1/2023

Verze: elektronická, formát PDF

Redakce: Mgr. Petr Tomíček – vedoucí redaktor, Mgr. Aleš Pavel, Bc. Monika Němcová, Mgr. Václav Vlček

Fotografie:

Mgr. Petr Tomíček, archiv Nejvyššího soudu, Adam Faik, soukromý archiv Mgr. Hany Strakové, Ing. Jiří Sláma, Aleš Ležatka

Redakční rada:

předseda redakční rady JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D., JUDr. Petr Šuk, JUDr. Jan Eliáš, Ph.D., JUDr. František Púry, Ph.D.

Grafické zpracování: Dominik Martin

Registrace: AEQUITAS ISSN 2570-572